

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 maja 2017 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że miesięczną podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne to jest emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe A. P. jako pracownika składek Centrum Windykacji i (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. w okresie od 1 grudnia 2016 roku do 31 stycznia 2017 roku stanowi kwota 1.750 zł.

Decyzja została wydana na podstawie art.83 ust.1 punkt 3, art.18 ust.1 i 2, art.20 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2016 roku, poz.963 ze zm.), art.58§2 k.c.

W uzasadnieniu decyzji Zakład wskazał, iż A. P. została zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych jako pracownik Centrum Windykacji i (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. od dnia 1 lutego 2012 roku do 31 stycznia 2017 roku. W okresie od lutego 2012 roku do grudnia 2016 roku w wymiarze 7/8 etatu a od stycznia do lutego 2017 roku w pełnym wymiarze czasu pracy. Miesięczna podstawa wymiaru składek w okresie od marca 2012 roku do grudnia 2016 roku wynosiła 1.750 zł (bądź w wysokości proporcjonalnie pomniejszonej z uwagi na nieobecność w pracy z powodu choroby i macierzyństwa), za styczeń 2017 roku 6.533,33 zł, a za okres od lutego 2017 roku po ustaniu tytułu do ubezpieczenia 9.073,30 zł. W okresie od 30 grudnia 2016 roku do 31 stycznia 2017 roku ubezpieczona otrzymała zasiłek chorobowy z ubezpieczenia chorobowego.

Zakład ustalił, iż ubezpieczona wykonywała pracę na rzecz pracodawcy od początku zatrudnienia za wynagrodzeniem 1.750 zł. Na krótko przed powstaniem niezdolności do pracy otrzymała czterokrotnie wyższe wynagrodzenie od dotychczasowego, bowiem zgodnie z aneksem do umowy z dnia 30 listopada 2016 roku ubezpieczona miałaby mieć przyznane od 1 grudnia 2016 roku wynagrodzenie miesięczne w kwocie 7.000 zł i zmieniony wymiar czasu pracy z 7/8 etatu na pełen etat. W dniu 27 grudnia 2016 roku pracodawca rozwiązał z ubezpieczoną umowę o pracę z miesięcznym okresem wypowiedzenia. Od 30 grudnia 2016 roku ubezpieczona była niezdolna do pracy do 4 maja 2017 roku. Wynagrodzenie ubezpieczonej było znacznie wyższe od wynagrodzenia pozostałych pracowników. Dokumenty rozliczeniowe z nową wysokością podstawy zostały złożone po raz pierwszy w dniu 13 lutego 2017 roku.

Zdaniem organu rentowego zmiana warunków zatrudnienia ubezpieczonej była dokonana jedynie w celu znacznego podwyższenia jej wynagrodzenia i tym samym podstawy wymiaru zasiłku chorobowego. Czynność ta jako sprzeczna z zasadami współżycia społecznego jest nieważna na podstawie art.58§2 k.c.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła ubezpieczona A. P.. Decyzję zaskarżyła w całości, zarzucając niezgodność stanowiska organu rentowego ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym.

Wniosła o uchylenie decyzji i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.

W uzasadnieniu odwołania podała, iż nie zgadza się ze stanowiskiem Zakładu, który uznał, że przyznane jej wynagrodzenie w wysokości 7.000 zł związane z awansem na stanowisko dyrektora do spraw projektowych ze stanowiska architekta było dokonane w celu podwyższenia zasiłku chorobowego.

Ponadto zdaniem ubezpieczonej fakt, że nikt nie został zatrudniony na jej stanowisko oznacza jedynie, że ta forma pracy nie zdała egzaminu, a nie że była to fikcja. Ostatecznie pracodawca postanowił powierzyć obowiązki zewnętrznej firmie, projektowej zatrudniającej kilku pracowników, bowiem jedna osoba nie mogła wykonywać całości zagadnień.

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniosła o jego odrzucenie na podstawie art.477⁹§3 k.p.c. a z ostrożności procesowej o jego oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. przyłączyła się do odwołania.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona A. P. jest architektem.

(okoliczność bezsporna)

W dniu 1 lutego 2012 roku ubezpieczona została zatrudniona na podstawie umowy o pracę w Centrum Windykacji i (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na stanowisku architekta w wymiarze 7/8 czasu pracy za wynagrodzeniem 1.750 zł. Ubezpieczona została zatrudniona początkowo na okres próbny, a od 28 kwietnia 2012 roku na czas określony do 27 kwietnia 2017 roku.

(umowy – akta osobowe, k.58)

Ubezpieczona nie miała zakresu obowiązków na piśmie.

(okoliczność bezsporna)

W dniu 30 listopada 2016 roku ubezpieczona i zainteresowana zawarły porozumienie zmieniające umowę o pracę, na podstawie którego ubezpieczona została zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku dyrektora do spraw projektowych – inżyniera budowy za wynagrodzeniem 7.000 zł od dnia 1 grudnia 2016 roku.

W imieniu spółki porozumienie podpisała B. N..

(porozumienie – akta osobowe, k.58)

W dniu 27 grudnia 2016 roku zainteresowana rozwiązała z ubezpieczoną umowę o pracę z zachowaniem okresu wypowiedzenia, który upływał w dniu 31 stycznia 2017 roku.

(oświadczenie – akta osobowe, k.58)

W okresie zatrudnienia ubezpieczona nie wykonywała pracy:

- od 16 października 2012 roku do 26 stycznia 2013 roku z powodu choroby,
- od 27 stycznia 2013 roku do 30 czerwca 2013 roku otrzymywała zasiłek macierzyński,
- 19 lutego do 23 marca 2016 roku z powodu choroby,
- od 30 grudnia 2016 roku do 31 stycznia 2017 roku z powodu choroby.

(świadczenie pracy – akta osobowe, k.58)

Ubezpieczona po ustaniu zatrudnienia była niezdolna do pracy do 29 czerwca 2017 roku.

(zaświadczenie – k.75)

Ubezpieczona otrzymała decyzję z dnia 18 maja 2018 roku w dniu 26 maja 2017 roku.

Odwołanie od decyzji ubezpieczona złożyła w dniu 3 lipca 2017 roku.

(potwierdzenie odbioru – akta ZUS)

W okresie od 1 lutego 2012 roku ubezpieczona została zatrudniona na podstawie umowy o pracę w Central (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na stanowisku architekta w wymiarze 1/8 czasu pracy za wynagrodzeniem 250

zł. Ubezpieczona została zatrudniona początkowo na okres próbny, a od 28 kwietnia 2012 roku na czas określony do 27 kwietnia 2017 roku. Umowa ta została rozwiązana za porozumieniem stron z dniem 30 listopada 2016 roku.

(umowy, oświadczenie – akta osobowe, k.121)

Ubezpieczona nie miała zakresu obowiązków na piśmie.

(okoliczność bezsporna)

Spółki Central (...) oraz Centrum Windykacji i (...) mają siedzibę w Ł. przy Pl. (...).

W dniu 4 stycznia 2010 roku zainteresowana zawarła umowę o współpracy z Central (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na podstawie której, zainteresowana zobowiązała się do stałej obsługi spółki Central (...) przy wykorzystaniu własnych pracowników w zakresie czynności związanych z bieżącym funkcjonowaniem. Na podstawie tej umowy zainteresowana miała dostarczać pracowników.

(odpis z KRS – k.121, k.22-25, umowa o współpracy – k.26-27, zeznania świadka M. B. min.00:27:46-00:39:58 protokół z 28.02.2018 r.)

Ubezpieczona pracowała na rzecz zainteresowanej spółki 35 godzin tygodniowo a na rzecz spółki Central (...) 5 godzin w tygodniu. Pracę wykonywała w godzinach od 8 do 16. Ubezpieczona wykonywała zlecone jej zadania nie rozdzielając czasu pracy na każdą ze spółek.

Ubezpieczona zajmowała się opracowaniem koncepcji zmiany istniejących budynków zainteresowanej spółki, wykonywała projekty koncepcyjne, sporadycznie projekty budowlane.

Ubezpieczona przygotowywała wizualizacje, adaptacje zmian, koncepcje zabudowy, występowała o zgody, składała wnioski o przyłącza, zajęcia pasa drogi.

(zeznania ubezpieczonej min.00:10:09-00:26:39 protokół z 10.01.2018 r. w zw. z min.00:55:45 protokół z 9.05.2018 r., zeznania świadków: M. B. min.00:27:46-00:39:58 protokół z 28.02.2018 r., M. K. min.00:06:14-00:22:58 protokół z 9.05.2018 r.)

Ubezpieczona była autorem projektu budowlanego obejmującego remont wraz z przebudową budynku przy ul. (...). Projekt ten stanowił załącznik do decyzji z dnia 8 kwietnia 2014 roku. Ubezpieczona złożyła również w dniu 14 lutego 2014 roku wniosek o pozwolenie na budowę jako pełnomocnik spółki Central (...)

(pismo UM Ł. – k.111, wniosek – k.112-114)

Zmiana stanowiska pracy ubezpieczonej była związana z zamiarem zmiany organizacji pracy dla Central (...) of I. ze stanowiska jednoosobowego na zespół osób. Ubezpieczona jako dyrektor do spraw projektów – inżynier budowy miała zajmować się pozwoleniami na budowę, prowadzić rozmowy inwestycyjne, odpowiadać za projekt wykonawczy.

(zeznania świadków: K. G. min.00:08:07-00:13:18, M. B. min.00:42:24-01:06:12 - protokół z 28.02.2018 r.)

Po zmianie stanowiska pracy ubezpieczona nie miała szkolenia bhp.

(zeznania świadka K. G. min.00:16:12-00:23:25 protokół z 28.02.2018 r.)

Od 1 grudnia 2016 roku ubezpieczona miała zająć się nadzorem autorskim na budowie, rozszerzyć zakres dokumentacji.

Do zadań ubezpieczonej należało stworzenie zespołu pracowników, którzy mogliby zająć się całością inwestycji.

Nadto ubezpieczona miała zająć się własną inwestycją zainteresowanej w K..

(zeznania ubezpieczonej min.00:10:09-00:26:39 protokół z 10.01.2018 r. w zw. z min.00:55:45 protokół z 9.05.2018 r. świadka M. B. min.00:27:46-00:39:58 protokół z 28.02.2018 r., M. K. min.00:06:14-00:22:58 protokół z 9.05.2018 r.)

Ubezpieczona nadzorowała dwie budowy w Ł. przy ul. (...) i przy ul. (...). Kierownikiem budowy przy ul. (...) był S. K., a przy ul. (...).

(zeznania ubezpieczonej min.00:10:09-00:39:49 protokół z 10.01.2018 r. w zw. z min.00:55:45 protokół z 9.05.2018 r.)

Po 1 grudnia 2016 roku ubezpieczona przygotowywała dokumenty, odpowiadała na maile m.in. S. K., wykonała projekt elewacji, montażu taśm na elewacji, rozkładu elektryki w budynku przy ul. (...), poszukiwała wykonawcy do rozbiórki kominów.

(maile z 16.12.2016 r.- k.28, z 6 grudnia 2016 r. - k.36, z 12.12.2016 r. – k.38, z 14.12.2016 r. – k.40, z 19.12.2016 r. – k.52, projekt – k.29-34)

Ubezpieczona kontaktowała się ze S. K. także w dniu 3 listopada 2016 roku w sprawie grzejników do pomieszczenia, w dniu 16 listopada 2016 rok w sprawie organizacji ruchu oraz poszukiwała wykonawcy projektu przyłącza kanalizacyjnego, składała wniosek o mapę zasadniczą w dniu 17 listopada 2016 roku.

(mail – k.46, k.47, k.48, k.49, k.56-57)

S. K. zajmował się nadzorem budowlanym i uczestniczył w przygotowaniu inwestycji przy ul. (...) i przy ul. (...). Początkowo konsultował projekty z ubezpieczoną, a po rozpoczęciu prac nadzorował je na budowie. W razie potrzeby również kontraktował się z ubezpieczoną. Ubezpieczona przyjeżdżała na budowę, pomagała w wykonywaniu budowy. Prace projektowe były wykonywane do końca października 2016 roku.

Pod koniec roku 2016 ubezpieczona była zaangażowana w prace na budowie przy ul. (...).

(zeznania świadka S. K. min.01:34:49-02:04:15 protokół z 28.02.2018 r.)

Z ubezpieczoną w sprawie budynku przy ul. (...) kontaktował się J. N. (1) – główny wykonawca, który swoje prace zakończył na początku grudnia 2016 roku. W grudniu 2016 roku ubezpieczona była częściej na budowie przy ul. (...) gdyż był obiór prac.

Ubezpieczona prowadziła tę budowę od początku jako architekt. Nadzór na pracami miał S. S. – prezes zarządu zainteresowanej spółki.

(zeznania świadka J. N. (1) – min.01:21:09- (...):49 protokół z 28.02.2018 r.)

Ubezpieczona podlegała nadzorowi prezesa zainteresowanej spółki.

(zeznania ubezpieczonej min.00:32:31-00:39:00 protokół z 10.01.2018 r. w zw. z min.00:55:45 protokół z 9.05.2018 r.)

Zainteresowana spółka zatrudniała w 2016 roku 103 pracowników

Wynagrodzenie dyrektora do spraw windykacji wynosiło 9.000 zł, dyrektora regionalnego 1.850 zł, kierownika do spraw inwestycji 4.930 zł, specjalisty do spraw prawnych 3.486 zł, menadżera do spraw sprzedaży 3.500 zł, specjalisty do spraw kontrolingu 2.800 zł. Wynagrodzenia pozostałych pracowników w tym kierownika hotelu, kierownika działu wynosiło 1.850 zł.

Poza ubezpieczoną zainteresowany nie zatrudniał innej osoby na stanowisku architekta.

(zestawienie – k.95-98)

Prezes zarządu zainteresowanej spółki (...) polegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia w spółce od 4 listopada 2013 roku z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w kwocie 9.333 zł a w spółce Central (...) z podstawą wymiaru składki 6.000 zł.

W listopadzie i w grudniu 2016 roku S. S. był niezdolny do pracy.

(dane ubezpieczonego – k.150, zestawienie zaświadczeń – k.163-165)

Ubezpieczona po odzyskaniu zdolności do pracy – od 1 lipca do 27 sierpnia 2017 roku była zarejestrowana jako osoba bezrobotna.

(dane o zgłoszeniach ubezpieczonego – k.137)

Ubezpieczona nie stworzyła zespołu pracowników, a spółka Centrum (...) podjęła współpracę z firmą (...).

(zeznania ubezpieczonej min.00:10:09-00:26:39 protokół z 10.01.2018 r. w zw. z min.00:55:45 protokół z 9.05.2018 r. świadka M. B. min.00:27:46-00:39:58 protokół z 28.02.2018 r., M. K. min.00:06:14-00:22:58 protokół z 9.05.2018 r.)

Powyższy stan faktyczny został ustalony na podstawie dowodów z ww. dokumentów, których autentyczności strony nie kwestionowały.

Sąd pominął dokument w postaci protokołu odbioru z dnia 9 grudnia 2016 roku, albowiem ubezpieczona wykonała te czynności jako reprezentant inwestora Central (...) of I., a nie pracownik zainteresowanej spółki.

Sąd pominął również zestawienie faktur wystawionych przez firmę (...) albowiem zainteresowany nie wykazał za jakie usługi faktury zostały wystawione.

Zeznania ubezpieczonej co do zmiany zakresu obowiązków po 1 grudnia 2016 roku nie znajdują potwierdzenia w zebranych w sprawie materiale dowodowym. Z zeznań świadków: M. B., J. N. (2), S. K., M. K. wynika, iż ubezpieczona zajmowała się sprawami projektowymi, przygotowywała dokumentację, wizualizacje, koncepcje zabudowy zarówno przed jak i po 1 grudnia 2016 roku. Wprawdzie z zeznań świadków J. N. (2) i S. K. wynika, iż po 1 grudnia 2016 roku częściej bywała na budowie, ale wiązało się to z zakończeniem prac i koniecznością wykonania odbioru.

Świadkowie M. B., M. K. i K. G. potwierdzili, że ubezpieczona miała zająć się stworzeniem zespołu pracowników. Niemniej jednak na potwierdzenie wykonywania przez ubezpieczoną tych czynności nie zostały przedstawione żadne dowody. Z zeznań świadka K. G. wynika, iż ubezpieczona jako dyrektor zespołu miała zająć się uzyskaniem pozwoleń, prowadzić rozmowy inwestycyjne. Czynności te ubezpieczona wykonywała również jako architekt co potwierdza złożenie wniosku o pozwolenie na budowę w dniu 14 lutego 2014 roku, czy też korespondencja mailowa ze S. K. z listopada 2016 roku, a także zeznania świadka M. B..

Świadek J. N. (1) nie ma wiedzy o zmianie stanowiska ubezpieczonej w grudniu 2016 roku. Świadek w zakresie nadzorowanej inwestycji kontaktował się z ubezpieczoną zarówno przed jak i po 1 grudnia 2016 roku. Ubezpieczona prowadziła budowę przy ul. (...) od początku i w grudniu 2016 roku uczestniczyła w odbiorach prac.

Również, jak wynika z zeznań świadka S. K. inwestycja przy ul. (...) była konsultowana z ubezpieczoną na pierwszym etapie oraz na bieżąco w razie potrzeby. Świadek zeznał, że „dużo tematów dochodziło i więcej pracowaliśmy w terenie. Zwiększyło się zaangażowanie w terenie. (...) Wizyty wnioskodawczyni były częstsze i miały pomóc w wykonaniu budowy”. W dalszej części zeznań S. K. podał, że „pracodawca dał mu taki komfort, że miał projektanta na budowie, który pomagał mu w koordynowaniu tych prac”. Zeznania te przeczą twierdzeniom ubezpieczonej, że jej zaangażowanie na budowach było spowodowane zmianą zakresu obowiązków.

Zeznania ubezpieczonej, że nie mogła znaleźć chętnych do pracy w zespole ponieważ na rynku brakuje wykwalifikowanych pracowników są niewiarygodne. Gdyby zeznania w tym zakresie były prawdziwe to ubezpieczona po odzyskaniu zdolności do pracy znalazłaby pracę a nie była bezrobotna (zarejestrowana w urzędzie pracy) przez niemal dwa miesiące.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie jest niezasadne.

Zgodnie z treścią art.6 ust.1 punkt 1 i art.3 punkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2017, poz.1773 ze zm.) obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym, rentowym, chorobowym i wypadkowym - podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami w okresie od nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych będących pracownikami, w myśl art.18 ust.1 ww. ustawy, stanowi przychód, o którym mowa w art.4 punkt 9, to jest przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy.

Zgodnie z treścią art.22 k.p. nawiązanie stosunku pracy wymaga zgodnych oświadczeń woli pracownika i pracodawcy. Przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, zaś pracodawca do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem. Umowa o pracę wywołuje nie tylko skutki między pracownikiem i pracodawcą, lecz także dalsze, pośrednie, skutki m.in. w dziedzinie ubezpieczeń społecznych (w szczególności polegające na możliwości uzyskania odpowiednich świadczeń z tytułu ubezpieczenia społecznego), podstawę wymiaru składki ubezpieczonego będącego pracownikiem stanowić winno wynagrodzenie godziwe, a więc należne, właściwe, odpowiednie, rzetelne, uczciwe i sprawiedliwe, zachowujące cechy ekwiwalentności do pracy. W sferze ubezpieczeń społecznych godziwość wynagrodzenia uzyskuje dodatkowy walor, ponieważ istnieje znacznie mocniejsza niż w prawie pracy bariera działania w ramach prawa. Jest to oparte na wymagającym ochronie interesie publicznym i zasadzie solidarności ubezpieczonych. Względność zasady godziwości wynagrodzenia wyraża się koniecznością odniesienia się nie tylko do potrzeb pracownika, ale także świadomości społecznej i ogólnej sytuacji ekonomicznej i społecznej. Ocena godziwości wynagrodzenia wymaga uwzględnienia okoliczności każdego konkretnego przypadku, a zwłaszcza rodzaju, ilości i jakości świadczonej pracy oraz wymaganych kwalifikacji.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy zakwestionował zmianę wysokości wynagrodzenia ubezpieczonej A. P. z 1.750 zł na 7.000 zł od dnia 1 grudnia 2016 roku i wymiar czasu pracy 1 etatu.

Uznając postanowienia umowy o pracę w kwestii wysokości wynagrodzenia za nieważne na podstawie art.58§2 k.c. organ rentowy przyjął, że miesięczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudnienia ubezpieczonej jest równa 1.750 zł miesięcznie. Wynagrodzenie w tej wysokości organ rentowy uznał za adekwatne do wykonywanych zadań, które w jego ocenie nie uległy zmianie po 1 grudnia 2016 roku.

Zgodnie z art. 300 k.p. do stosunku pracy stosuje się nie tylko przepisy prawa pracy, lecz także odpowiednio przepisy kodeksu cywilnego (jeżeli nie są one sprzeczne z zasadami prawa pracy). W szczególności oznacza to, iż do stosunku pracy zastosowanie znajduje przepis art. 353¹ k.c., zgodnie z treścią, którego strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Sankcją za naruszenie powyższych wymogów jest zasadniczo nieważność czynności prawnej. Przepis art.58§1 k.c. w zw. z art.300 k.p. stanowi bowiem, iż nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy (chyba, że właściwy przepis przewiduje inny skutek), a ponadto zgodnie z §2 tego przepisu nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jednocześnie przepis art. 58§3 k.c. stanowi, że jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy, co do pozostałych części (chyba, że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych

nieważnością czynność nie zostałaby dokonana). Oznacza to, że za nieważne może zostać uznane w szczególności tylko jedno z postanowień umowy o pracę (lub nawet jego część), przy zachowaniu jej ważności w pozostałej części.

Dopuszczalność dokonywania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych kontroli i kwestionowania wysokości wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współzycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa (art.58 k.c.), jest w orzecznictwie Sądu Najwyższego niekwestionowana (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 roku, II UZP 2/05, Lex nr 148238; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 roku, II UK 16/05, Lex nr 182776; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2005 roku, III UK 89/05, Lex nr 182780; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 roku III UK 7/09, Lex nr 509047). Także Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 29 listopada 2017 roku w sprawie P 9/15 wskazał, iż art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 41 ust. 12 i 13, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. c i art. 86 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778) w zakresie, w jakim stanowi podstawę ustalania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych innej - niż wynikająca z umowy o pracę - wysokości podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie chorobowe, jest zgodny z art. 2 w związku z art. 84 i art. 217 oraz z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Lex nr 2399456).

Nadmierne podwyższenie wynagrodzenia pracownika w zakresie prawa ubezpieczeń społecznych może być ocenione, jako dokonane z zamiarem nadużycia prawa do świadczeń.

W uchwale z dnia 27 kwietnia 2005 roku Sąd Najwyższy sformułował tezę, iż – na gruncie art.353¹ k.c. - w prawie pracy obowiązuje zasada swobodnego kształtowania postanowień umownych, przy czym wolność kontraktowa realizuje się tylko w takim zakresie, w jakim przewiduje to obowiązujące prawo. Autonomia stron umowy w kształtowaniu jej postanowień podlega, więc ochronie jedynie w ramach wartości uznawanych i realizowanych przez system prawa, a strony obowiązuje nie tylko respektowanie własnego interesu jednostkowego, lecz także wzgląd na interes publiczny. Powyższe przeniósł Sąd Najwyższy na grunt prawa ubezpieczeń społecznych stwierdzając, iż art.18 ust.1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w związku z art.12 ust.1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity Dz.U. z 2016 roku, poz.2032) oraz z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (tekst jednolity Dz.U. z 2015 roku, poz.2236), musi być uzupełniony w ramach systemu prawnego stwierdzeniem, że podstawę wymiaru składki ubezpieczonego będącego pracownikiem stanowi wynagrodzenie godziwe, a więc należne, właściwe, odpowiednie, rzetelne, uczciwe i sprawiedliwe, zachowujące cechy ekwiwalentności do pracy.

W cytowanej wyżej uchwale Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że kontrola wynagrodzenia za pracę w aspekcie świadczeń z ubezpieczenia społecznego - zarówno w zakresie zgodności z prawem, jak i zasadami współzycia społecznego - może być prowadzona przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który stosownie do art.86 ust.2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, upoważniony jest do kontroli wykonywania zadań i obowiązków w zakresie ubezpieczeń przez płatników składek. Kontrola ta obejmuje między innymi zgłoszenie do ubezpieczenia oraz prawidłowość i rzetelność obliczenia, potrącenia i płacenia składki. Oznacza to przyznanie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych kompetencji do badania zarówno tytułu zawarcia umowy o pracę, jak i ważności jej poszczególnych postanowień i - w ramach obowiązującej go procedury - zakwestionowania tych postanowień umowy o pracę w zakresie wynagrodzenia, które pozostają w kolizji z prawem lub zasadami współzycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa. Sąd Najwyższy podkreślił przy tym, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest ograniczony wyłącznie do zakwestionowania faktu wypłacenia wynagrodzenia w ogóle lub we wskazanej kwocie ani tylko prawidłowości wyliczenia, lecz może ustalać stosunek ubezpieczenia społecznego na ściśle określonych warunkach, będąc niezwiązanym nieważną czynnością prawną (w całości lub w części). Realna możliwość takiej kontroli powstaje po przekazaniu przez płatnika raportu miesięcznego, przedkładanego zgodnie z art.41 ust.1 ww. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W raporcie płatnik przedstawia między innymi dane o tytule ubezpieczenia i podstawie

wymiaru składek oraz dokonuje zestawienia należnych składek na poszczególne ubezpieczenia. Dane te mogą być zakwestionowane zarówno przez ubezpieczonego, jak i przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Przytoczony pogląd Sądu Najwyższego dopuszczający kompetencję organu ubezpieczeń społecznych w zakresie weryfikowania treści umowy o pracę w zakresie postanowień określających wynagrodzenie za pracę, czyli przychód zadeklarowany, jako podstawa wymiaru składek, został w podzielony w orzecznictwie sądów powszechnych (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 października 2012 roku, III AUa 1356/12, Lex nr 1237108; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 10 stycznia 2013 roku, III AUa 1039/12, Lex nr 1267331). Stanowisko to Sąd Okręgowy w składzie niniejszym również podziela.

W aspekcie zgodności z normami prawa cywilnego ocenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie podlega stosunek ubezpieczenia społecznego, lecz związany z nim stosunek o charakterze cywilnoprawnym - ocenie z zastosowaniem zasad współzycia społecznego nie podlega bowiem sama podstawa wymiaru składek, ale stanowiąca tę podstawę wysokość umówionego przez strony stosunku prawnego i wypłaconego wynagrodzenia (przychodu). Zatem ocenie organu rentowego (oraz sądu ubezpieczeń społecznych) w oparciu o przepisy prawa cywilnego, a w szczególności art.58 k.c., podlega nie stosunek ubezpieczenia społecznego, lecz stosunek pracy, co znajduje swoją podstawę w art.300 k.p. W konsekwencji, w razie stwierdzenia, że wynagrodzenie ustalone w umowie o pracę zostało zawyżone (jest nieadekwatne do wykonywanej przez pracownika w rzeczywistości pracy), z uwagi na to w tym zakresie jest niezgodne z zasadami współzycia społecznego, to również organ rentowy jest niezwiązany umową o pracę w tej części, albowiem w tym zakresie stanowi ona nieważną czynnością prawną (art.58§ 2 i 3 k.c.). Powyższe wpływa z kolei na wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, albowiem - jak wskazano już powyżej - skutki umowy o pracę są nie tylko bezpośrednie, dotyczące wprost wzajemnych relacji między pracownikiem i pracodawcą, lecz także dalsze, pośrednie, w tym w dziedzinie ubezpieczeń społecznych, kształtując stosunek ubezpieczenia społecznego, w tym wysokość składki oraz odpowiednich świadczeń.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest ograniczony wyłącznie do zakwestionowania faktu wypłacenia wynagrodzenia w ogóle lub we wskazanej kwocie ani tylko prawidłowości wyliczenia, lecz może ustalać stosunek ubezpieczenia społecznego na ściśle określonych warunkach, będąc niezwiązanym nieważną czynnością prawną (w całości lub w części). Prawo ubezpieczeń społecznych nie reguluje sposobu, w jaki organ ubezpieczeń społecznych może zastępować nieważne z mocy art.58§3 k.c. poszczególne klauzule umowy o pracę.

W niniejszej sprawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypełnił ten brak przez przyjęcie za podstawę wymiaru składki wynagrodzenie w wysokości 1.750 zł, czyli wynagrodzenia jakie ubezpieczona otrzymywała (i które stanowiło podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne) od początku zatrudnienia (od 1 lutego 2012 roku do 30 listopada 216 roku).

Należy podkreślić, iż alimentacyjny charakter świadczeń z ubezpieczenia społecznego oraz zasada solidaryzmu wymagają, żeby płaca (stanowiąca podstawę wymiaru składki) nie była ustalona ponad granicę płacy słusznej, sprawiedliwej, żeby nie przewyższała wkładu pracy, żeby składka nie przekładała się na świadczenia w kwocie nienależnej.

Ustalenie w umowie o pracę wysokiego wynagrodzenia za pracę może być, w konkretnych okolicznościach, uznane za nieważne, jako dokonane z naruszeniem zasad współzycia społecznego, polegającym na świadomym osiągnięciu nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu.

W związku z brzmieniem zdania drugiego art.13 k.p. za kwotę godziwego wynagrodzenia uważa się już kwotę minimalnego wynagrodzenia ustaloną w trybie określonym w ustawie z 10 października 2002 roku o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. nr 200, poz. 1679 z późn. zm.).

Pojęcie „zasad współzycia społecznego”, użyte w art.58§2 k.c., nie jest zdefiniowane w przepisach prawa. Pojęcie to odsyła do norm moralnych (a nie prawnych), które odnoszą się do wzajemnych, zewnętrznych stosunków między ludźmi (także innymi podmiotami) i które są dominujące w społeczeństwie. Odwołanie się do zasad współzycia

społecznego oznacza odwołanie się do idei słuszności w prawie i do powszechnie uznawanych wartości w kulturze naszego społeczeństwa. Ujmując rzecz ogólnie, można przyjąć, że przez zasady współżycia społecznego należy rozumieć podstawowe zasady etycznego i uczciwego postępowania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2001 roku, IV CKN 1756/00, Lex nr 80259 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2012 roku, III CZP 84/12, Lex nr 1281372). Klauzula ta wyraża, bowiem ideę słuszności, odwołującą się do powszechnie uznawanych w kulturze społeczeństwa wartości i umożliwia dostosowanie ogólnych norm prawnych do konkretnego stanu faktycznego przy uwzględnieniu systemu ocen czy zasad postępowania o charakterze pozaprawnym, co służy realizacji sprawiedliwości w znaczeniu materialnoprawnym, będącej wartością konstytucyjną (art.45 ust.1 Konstytucji, wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 października 2000 roku, SK 5/99, Lex nr 45558).

Na gruncie niniejszej sprawy należy wskazać, że do zasad współżycia społecznego należą w szczególności: zasada równego traktowania wszystkich ubezpieczonych, zasada solidaryzmu ubezpieczeń społecznych, zasada ochrony interesów i niepokrzywdzenia innych ubezpieczonych, zasada nieuprawnionego nieuszczipiania środków funduszu ubezpieczeń społecznych oraz elementarne zasady uczciwego obrotu prawnego. Zasady współżycia społecznego może naruszać ustalenie w umowie o pracę wysokiego wynagrodzenia za pracę w celu osiągnięcia nieuzasadnione wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2005 roku, III UK 89/05, Lex nr 182780).

Zdaniem Sądu, w będącej przedmiotem rozpoznania sprawie, kwestionowanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wysokości ustalonego w umowie o pracę wynagrodzenia było uzasadnione. Zgodnie z porozumieniem zawartym w dniu 30 listopada 2016 roku zainteresowana zwiększyła ubezpieczonej wymiar czasu pracy do pełnego etatu i wynagrodzenie do kwoty 7.000 zł oraz powierzyła obowiązki dyrektora do spraw projektowych – inżyniera budowy.

Z ustaleń Sądu wynika, iż zadania wykonywane przez ubezpieczoną w okresie przed 1 grudnia 2016 roku (gdy była zatrudniona na stanowisku architekta) jak i po 1 grudnia 2016 roku nie uległy zmianie. Ubezpieczona zajmowała się sprawami projektowymi, przygotowywała dokumentację, składała wnioski o pozwolenie na budowę, przygotowywała wizualizacje, koncepcje zabudowy, odpowiadała ma maile. Wprawdzie częściej bywała na budowie, ale wiązało się to z zakończeniem prac i koniecznością wykonania odbioru.

Na nowym stanowisku ubezpieczona miała zająć się zbudowaniem zespołu pracowników, który nadzorowałby całość inwestycji. W toku postępowania nie zostały przedstawione dowody, z których wynikałoby, że ubezpieczona faktycznie wykonywała te prace, a twierdzenia ubezpieczonej w tym zakresie nie są wystarczające.

Ubezpieczona nie przedstawiła dowodów z których wynikałoby w sposób jednoznaczny, że jako dyrektor do spraw projektów – inżynier budowy wykonała projekty budowlane, przygotowywała inwestycje, składała wnioski o pozwolenie na budowę.

Nie bez znaczenia jest okoliczności, iż zainteresowana spółka już w dniu 27 grudnia 2016 roku rozwiązała z ubezpieczoną umowę o pracę za wypowiedzeniem, odstępując od koncepcji budowania zespołu nadzorującego inwestycje, przy czym brak zeznań przedstawiciela zainteresowanej spółki nie powala na jednoznaczne ustalenie przyczyn tej decyzji.

Zmiana stanowiska pracy ubezpieczonej miała wiązać się również z własną inwestycją zainteresowanego w K.. Nie budzi wątpliwości, iż ubezpieczona od 1 grudnia 2016 roku nie podjęła żadnych działań związanych z tą inwestycją.

Okoliczność, iż prezes zarządu zainteresowanej spółki był niezdolny do pracy w listopadzie i grudniu 2016 roku również poddaje w wątpliwość dokonanie zmian w stosunku pracy ubezpieczonej.

Reasumując, z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż ubezpieczona po 1 grudnia 2016 roku wykonywała swoje dotychczasowe obowiązki, w tym samym wymiarze czasu pracy. W ocenie Sądu ubezpieczona nie przedstawiła przekonujących dowodów, z których wynikałoby w sposób jednoznaczny, że nastąpiły zmiany w jej zakresie obowiązków.

Niewątpliwie zmiana wymiaru czasu pracy (i związana z nią zmiana wysokości wynagrodzenia) podwyższyłaby wymiar zasiłku chorobowego ubezpieczonej, bowiem stosownie do treści art.40 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa (tekst jednolity Dz.U. z 2016 roku, poz.372) w razie zmiany umowy o pracę lub innego aktu, na podstawie, którego powstał stosunek pracy, polegającej na zmianie wymiaru czasu pracy, podstawę wymiaru zasiłku chorobowego stanowi wynagrodzenie ustalone dla nowego wymiaru czasu pracy, jeżeli zmiana ta nastąpiła w miesiącu, w którym powstała niezdolność do pracy, lub w miesiącach, o których mowa w art. 36.

W ocenie Sądu strony zmieniając warunki umowy o pracę (przez zwiększenie wymiaru czasu pracy i wynagrodzenia) miały świadomość, że wykonywanie przez ubezpieczoną pracy na nowych warunkach będzie krótkotrwałe i że ubezpieczona będzie mogła skorzystać z wyższych świadczeń z ubezpieczenia społecznego w okresie choroby.

W tych okolicznościach nie budzi wątpliwości, że zwiększenie wymiaru czasu pracy i ustalenie wyższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne nastąpiło w warunkach art.58§2 k.c., że narusza zasady współzycia społecznego. W ocenie Sądu kwota wynagrodzenia określona została jedynie w celu uzyskania wyższych świadczeń z ubezpieczeń społecznych, co jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. Przeciętny stosunek wysokości świadczenia do wniesionej składki pozostawał w oderwaniu od ustawowych regulatorów sprawiedliwego rozłożenia kosztów świadczeń poprzez odniesienie do czasu opłacania składek. Zainteresowana zwiększyła ubezpieczonej wymiar czasu pracy, podwyższyła wynagrodzenie, a niespełna miesiąc później wypowiedziała ubezpieczonej umowę o pracę. Ubezpieczona stała się niezdolna do pracy od dnia 30 grudnia 2016 roku i była niezdolna do pracy do dnia rozwiązania umowy i po ustaniu tytułu do ubezpieczenia do 30 czerwca 2017 roku, wykorzystując tym samym cały okres zasiłkowy.

Działanie ubezpieczonej oraz zainteresowanego należy uznać za niezgodne z zasadami współzycia społecznego. W konsekwencji stwierdzić należy, iż postanowienia porozumienia zmieniającego warunki umowy o pracę zawartej przez ubezpieczoną i zainteresowaną, odnoszące się do wysokości ustalonego przez strony wynagrodzenia za pracę, w zakresie, w jakim ustalone wynagrodzenie przekracza godziwą wysokość wynagrodzenia odpowiadającego wymiarowi czasu pracy i dotychczasowemu wynagrodzeniu, jest nieważne na mocy art.58§2 i 3 k.c. w zw. z art.300 k.p.

Jak wskazano zaś już powyżej, w przypadku ubezpieczonej wynagrodzeniem godziwym i w pełni odpowiadającym wymiarowi czasu pracy jest wynagrodzenie miesięczne w wysokości dotychczas uzyskanej 1.750 zł.

Wobec powyższego Sąd na podstawie art.477¹⁴§1 k.p.c. oddalił odwołanie, jako niezasadne.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art.98§1 i §3 k.p.c., zgodnie z treścią, którego strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony, w tym koszty wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika.

W uchwale z dnia 6 lutego 2016 roku (III UZP 2/16) Sąd Najwyższy wskazał, iż w sprawie o ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku ubezpieczenia społecznego lub jego zakresu (o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, o podleganie ubezpieczeniom społecznym) do niezbędnych kosztów procesu zalicza się wynagrodzenie reprezentującego stronę radcy prawnego, biorąc za podstawę zasądzenia opłaty za jego czynności z tytułu zastępstwa prawnego stawki minimalne określone w §6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.).

Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika Sąd ustalił zgodnie z §2 punkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 roku, poz.265) w związku z §2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 20 września 2017 roku (Dz.U. z 2017 roku, poz.1799) na kwotę 900 zł.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem pełnomocnikowi ubezpieczonej i pełnomocnikowi zainteresowanego.

12 czerwca 2018 roku